

ELS PRIMERS TREBALLADORS DEL TÈXIL A MOLINS DE REI (1852-1858)

articles

MARIA VALLS*

HISTORIADORA I ARXIVERA

El 19 de gener de 1857, el governador general de Catalunya, el tinent general Juan Zapatero y Navas, va publicar un edicte sol·licitant a tots els fabricants i operaris una “estadística especial que haga conocer sus personales condiciones, á fin de dispensar al honrado y laborioso la protección de que es digno, y que jamás pueda confundirse con los mal intencionados ni sufrir las desgracias que ocasionan las turbulencias de estos”. D’aquest fragment es desprèn una preocupació per la mobilització obrera i un intent de control dels treballadors per poder identificar més ràpidament aquells que hi participaven —un dels apartats de l’estadística era una descripció física del treballador. El mateix Zapatero y Navas va ser qui va dirigir la repressió contra les associacions obreres, els dirigents demòcrates i la milícia nacional després de la primera vaga general de 1855, que es va produir a Barcelona i a moltes localitats industrials catalanes entre el 2 i el 10 de juliol. Les reivindicacions de la vaga eren la llibertat d’associació obrera amb dret a posseir i administrar els propis fons econòmics, un horari estable de treball, la creació d’una junta mixta d’amos i obrers per resoldre conflictes laborals, la limitació del lliure acomiadament i el dret d’admissió dels obrers a la milícia nacional. El detonant de la vaga va ser, per una banda,

l’execució del líder obrer Josep Barceló el 6 de juny i, d’altra banda, un ban del 21 de juny on s’establia la pena màxima als promotors de vagues —ja n’hi havia hagut una del 23 de març al 3 d’abril de 1854— i se suprimien totes les societats obreres amb l’ocupació de la documentació i la confiscació dels seus fons.¹

Doncs bé, gràcies a aquest afany repressiu del capità general, avui dia es conserven llistes d’obers fabricils de l’any 1857–1858. A l’Arxiu Municipal de Molins de Rei es conserven llistats de treballadors de quatre fàbriques molinenques? —*Fábrica de Pintados de Manuel Bertrand, Fábrica de Hilados de Ferrer y Cia., Fábrica Francisco Galtés i Fábrica de Tejidos de Pablo Serra y Armengo*— entregats a l’Ajuntament entre agost i desembre de 1857³ per complir amb la nova reglamentació laboral. Analitzant aquests documents, es pot deduir que, entre 1857 i 1858, a Molins de Rei hi havia 203 obrers tèxtils —dels 259 obrers fabricils totals, segons les anotacions del nombre de quartilles.⁴

* Maria Valls Gómez

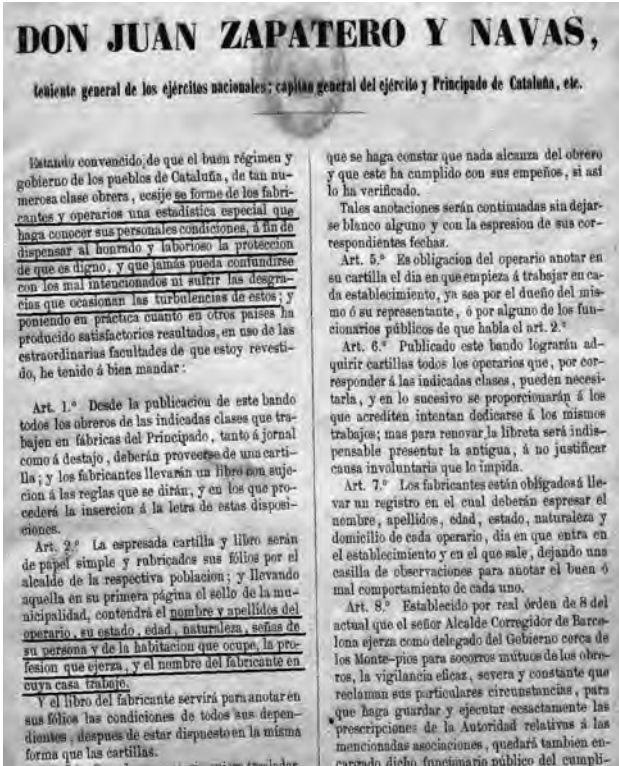
Llicenciada en Història per la Universitat Autònoma de Barcelona l’any 2009. També ha estudiat un graduat superior en Arxivística i Gestió Documental a l’Escola Superior en Arxivística i Gestió Documental (2010) i un màster d’Història, *Claves del Mundo Contemporáneo*, a la Universitat de Granada (2012). És coautora del DVD *Els moviments associatius juvenils. Molins de Rei (1959-1978)*, produït per l’Espai de Recerca i l’Ajuntament de Molins de Rei (2010) i autora de l’article “Llibre de matrícula d’obers de la *Fábrica de Pintados* de Manuel Bertrand i Cortalé a Molins de Rei de 1858”, publicat a *Materials del Baix Llobregat*, núm. 17 (2011). Ha treballat d’arxivera a l’Arxiu Municipal de Corbera de Llobregat (2010-11) i al Consell Comarcal del Baix Llobregat, realitzant el projecte *Cens d’Arxius de Catalunya al Baix Llobregat*, coordinat per l’Arxiu Comarcal del Baix Llobregat (2011).

¹ DE RIQUER I PERMANYER, Borja (director): “La Gran Transformació 1790–1860”, a: *Història. Política, Societat i Cultura dels Països Catalans*, volum 6, 1997, pàg. 188-189.

² Segons les matrícules industrials conservades a l’Arxiu Municipal de Molins de Rei, aquestes quatre fàbriques, juntament amb una cinquena d’un tal Jaume Puig, eren les que desenvolupaven la indústria tèxtil molinenca d’aquells anys.

³ El llistat de la fàbrica Ferrer i Companyia no està datat i, comptant que les referències històriques i bibliogràfiques no la situen a Molins fins al 1858, es pot deduir que el llistat és d’un any posterior als altres.

⁴ Segons Joan Anton Carbonell, que ha analitzat l’Estadística de la Junta de Fàbriques de 1850, aquell mateix any, a Molins de Rei, hi havia 56 obrers tèxtils, que suposaven un 7 o 8% de la població activa local (aproximadament 747 habitants) amb un 10% de la maquinària tèxtil comarcal. Així, set anys després, el percentatge d’obers tèxtils hauria augmentat a 27,3%, sense comptar l’augment de població activa. CARBONELL I PORRO, Joan Anton: “Evolució de la indústria tèxtil a Molins de Rei (1840-1936)” a CALVO, Àngel: *El*

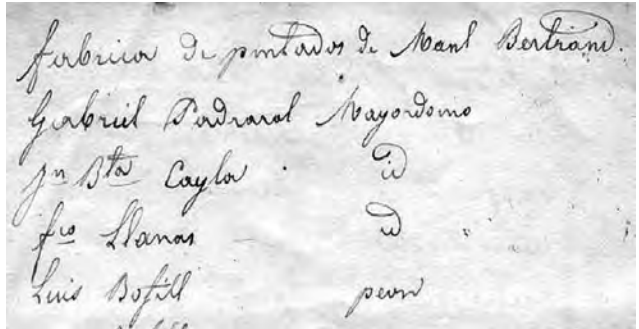

Fragment de l'edict publicat pel Governador General de Catalunya el 19 de gener de 1857.

De la *fàbrica de estampados de Manuel Bertrand*, existeixen dos llistats. El primer és de l'agost de 1857 i comptabilitzava 22 treballadors: 13 homes d'entre 15 i 36 anys i 9 dones d'entre 16 i 24 anys. El segon llistat és del 23 de desembre i constava de 38 treballadors: 3 majordoms, 14 peons, 2 pintadors, 7 pintadores, 1 carreter, 5 tiradors, 4 tiradores i 2 treballadors sense especificar-ne l'ofici que consten de baixa. Aquests tiradors i tiradores es podrien correspondre als tiradors i tiradores d'or que s'encarregaven de fer fils de metalls preciosos per a la decoració de peces tèxtils.⁵ Comparant ambdós llistats, es pot concloure que,

pas de la societat agrària a industrial al Baix Llobregat. Agricultura intensiva i industrialització. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàg. 377.

⁵ Segons l'Enciclopèdia Catalana, l'ofici de tirador en la indústria tèxtil pot correspondre a dos oficis diferents: el tirador de llaços que s'encarregava d'estirar els cordills, anomenats llaços, en els telers antics i que correspondrien a les actuals arcades de la màquina jacquard; i el tirador d'or que, com hem dit, es dedicava a fer "fils de metalls preciosos fent-los passar per una sèrie de fileres de secció decreixent". Aquest últim grup "antigament constituïen un gremi poc nombrós, però els seus membres gaudien d'una certa importància econòmica, malgrat llur paper auxiliar de la producció tèxtil" (extret del web de l'Enciclopèdia Catalana, www.enciclopedia.net). Analitzant les dues accepcions i considerant que la Fàbrica Bertrand no es dedicava al teixit i sí a la decoració de

Fragment del llistat presentat a l'Ajuntament de Molins de Rei per la *Fàbrica de pintados de Manuel Bertrand* el 23 de desembre de 1857.

entre l'agost i el desembre de 1857, en aquesta fàbrica van ser acomiadades dues treballadores de 16 i 17 anys i es van incorporar 18 treballadors nous.

D'aquesta mateixa fàbrica també es disposa d'un llibre matrícula de maig de 1858⁶ elaborat per la mateixa reglamentació laboral. En aquest registre, consten les dates d'entrada a la fàbrica i hi ha unes quantes diferències. Segons el llibre matrícula, l'agost de 1857 hi havia treballant 3 majordoms, 11 pintadores, un pintador, 10 peons, un carreter, un fogoner i un sereno. No obstant això, al llistat falten els 3 majordoms, 4 pintadores, el pintador i el carreter; els quals se suposa que no es trobaven a la fàbrica en aquells moments. En el cas de les pintadores i el pintador, cal dir que cobraven a preu fet, així que potser no hi havia prou feina en aquells moments. Per altra banda, al llistat de desembre sí que apareixien els 3 majordoms, el carreter i una de les pintadores. A més, apareixien també tres peons i un pintador que s'havien incorporat en aquells mesos; només falta un altre peó i un pintador que, segons el llibre matrícula, també treballaven en aquell moment. En aquest llistat de desembre s'especifiquen els oficis de cada treballador i resulta curiós el cas del fogoner i el carreter que en aquest llistat apareixien com a peons, fet que es pot considerar un cas de promoció social dins de l'empresa.

La fàbrica de Manuel Bertrand i Cortalé es dedicava a l'estampació de mocadors de cotó i va funcionar des de 1846 fins a 1858, després es va traslladar a Sant Feliu de Llobregat. L'any 1852 comptava amb 30 taules de pintat i, a principi de l'any següent, ja disposava d'una màquina d'estampar de cilindres i un sistema d'ebullició per escaldar el teixit per estampar. A final de 1853, havien augmentat a

mocadors, es pot considerar que els tiradors d'aquesta fàbrica eren els anomenats tiradors d'or.

⁶ Aquest document ha estat analitzat detingudament en un article anterior: "Llibre de matrícula d'obrers de la *Fàbrica de Pintados* de Manuel Bertrand i Cortalé a Molins de Rei de 1858" a *Materials del Baix Llobregat*, Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 2011, núm. 17, pàg. 83-89.

Fragment del llistat presentat a l'Ajuntament de Molins de Rei per la *Fábrica de Tejidos de Pablo Serra y Armengol* el 23 de desembre de 1857.

dues les màquines d'estampar i a 43 les taules de pintat, tot i que només en funcionaven 34. L'any 1855 ja va disminuir la producció amb només 12 taules de pintat, tot i que va augmentar la maquinària amb una màquina per adobar el teixit i un sistema de blanqueig.

En segon lloc, la *Fábrica de Tejidos de Pablo Serra y Armengol* va declarar, l'agost de 1857, 48 treballadors (25 homes i 23 dones); tot i que al desembre del mateix any presentà un altre llistat amb 42 treballadors (26 homes i 16 dones). Comparant ambdós llistats, es pot concloure que entre aquests quatre mesos es van acomiadar 26 treballadors (13 homes i 13 dones) i se'n va contractar 21 (15 homes i 6 dones), fet que demostra la forta mobilitat i temporalitat dels obrers tèxtils de l'època. El segon llistat n'especifica les edats, compreses entre els 8 i els 43 anys en el cas dels homes, i entre els 16 i els 30 en el cas de les dones.

El cognom Serra es troba lligat a la indústria tèxtil diverses vegades. A la matrícula industrial de l'any 1852 apareix una fàbrica a nom de Joaquim Serra que disposava de 6 telers, que l'any següent s'havien convertit en 16 taules de pintat i un sistema d'ebullició manual. El cognom Serra no torna a aparèixer fins al 1858, moment en què consta una fàbrica a nom de Pablo Serra que disposava de 46 telers moguts amb motor d'aigua, fàbrica que desapareix de la matrícula de l'any 1861. Per altra banda, hi ha referències d'una fàbrica tèxtil anomenada Serra i Armengol a Sant Feliu de Llobregat.

En tercer lloc, la *Fábrica Francisco Galtés* el mes de desembre de 1857 comptava amb 37 treballadors: 16 teixidors, 10 bitllaires⁷ i 8 aprenents, entre els quals hi havia tres casats, vuit fadrins, quinze nois, dos minyons, una dona i cinc noies (els nois i noies tenien entre 11 i 19 anys). L'empresa es dedicava a la fabricació de cintes i altres productes destinats

⁷ Treballador que preparava les bitlles de les màquines de teixir enrotllant-hi el fil.

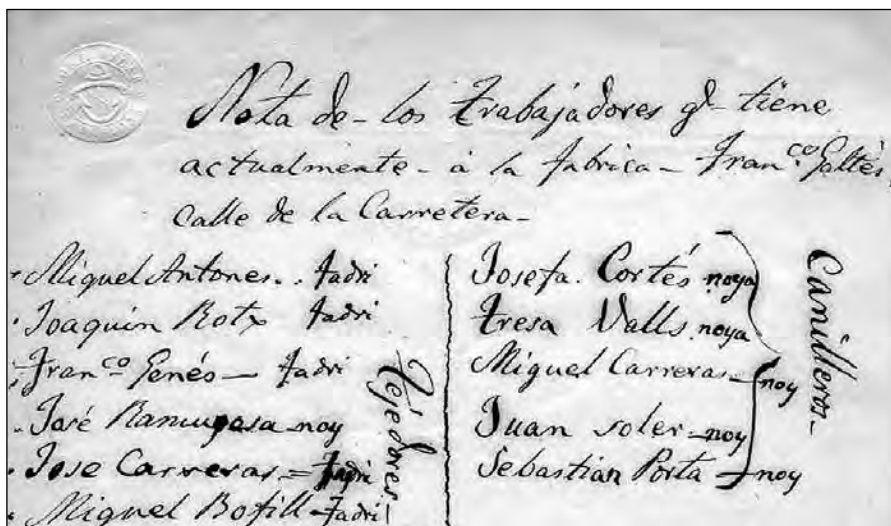
a la confecció,⁸ es va instal·lar a la carretera i, segons una estadística de 1844, comptava amb uns 12-14 telers manuals.⁹ Seguint la informació de les contribucions industrials, l'origen de la fàbrica de Francesc d'Assís Galtés es remunta a l'any 1844¹⁰ i va operar fins al 1884.¹¹ El 1846 disposava de 20 telers manuals, al cap de set anys havien augmentat a 29, però l'any següent ja havien disminuït a 16, quedant-se en només 10 el 1874. L'any 1861, la fàbrica passà a Martí Galtés Clotet, que apareix en un padró municipal de Molins de Rei de 1875, com a jubilat i resident a la carretera, número 67, amb la seva esposa Rosa Lluvià Porta, natural de Monistrol. Martí Galtés està registrat com a natural d'Igualada i el temps de residència a Molins és de 35 anys, és a dir, que arribà a Molins el 1840. La saga familiar es traslladà de municipi quan el seu fill, Martí Galtés

⁸ SOLANS RODA, Conxita i FORNS DE RIVERA, M. Cristina: *Una vila per a un riu. La baronia de Molins de Rei segles XVI-XIX*, Ajuntament de Molins de Rei, 2011, pàg. 212.

⁹ CARBONELL I PORRO, Joan Anton: "La industrialització de Molins de Rei (1830-1920)", a *Coneguem la història de la vila, ponències de les Primeres Jornades d'Història Local* celebrades a Molins de Rei els dies 21 i 22 d'abril de 1986 organitzades per l'Arxiu Municipal i el Centre de Normalització Lingüística, pàg. 145-149. Joan Anton Carbonell associa aquesta informació a la fàbrica Galtés, tot i que el quadre estadístic citat es refereix a Isidre Bonastre com a raó de la fàbrica (RETUERTA JIMÉNEZ, M. Luz, "Les primeres indústries a la comarca (1844-1845)", *Baix Llobregat. Butlletí del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat*, Martorell: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, núm. 7 (4t. trimestre 1985), p. 4-7).

¹⁰ Tot i que la bibliografia la situa uns anys abans: "Sembla que és a l'any 1830 quan apareix la primera indústria que pot ser considerada com a tal, en instal·lar-se els Galtés a la Carretera amb una fàbrica de teixits", CARBONELL I PORRO, Joan Anton: "La industrialització de Molins de Rei (1830-1920)", pàg. 145.

¹¹ Joan Anton Carbonell assenyalava que la saga Galtés va continuar a la vila com a fabricants tèxtils amb Pere Madorell Galtés (1883-1887) i Madorell, Galtés, Soler i Cia (1898). "La industrialització de Molins de Rei (1830-1920)", pàg. 160-161.

Fragment del llistat presentat a l'Ajuntament de Molins de Rei per la *Fábrica Francisco Galtés* el 22 de desembre de 1857.

Lluvià, el 1893 va sol·licitar a l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat l'obertura d'un edifici de fabricació d'estovalles amb dues màquines de vapor de 16 cavalls i una caldera de 40 cavalls a la zona contigua a la Riera Pahissa i als terrenys de Manuel Bertrand i Josep Erasme de Janer.¹²

Per últim, la *Fábrica de Hilados de Ferrer y Cia.* comptava amb 57 treballadors: 16 homes, 4 dones, 18 nens i 19 nenes, 14 dels quals sabem que provenien del Papiol (25%) i la resta de Molins de Rei. Aquesta fàbrica, que s'instal·là al municipi el 1858 a nom d'Antoni Ferrer i Companyia, fou la precursora de la futura empresa Ferrer i Mora que suposà el canvi cap a la industrialització moderna amb la incorporació dels telers mecànics. Concretament, Ferrer i Mora va començar amb 3.272 fusos moguts per aigua i 14 cardes i l'any següent ja tenia 100 telers mecànics en funcionament.¹³ Aquesta empresa es va convertir en la fàbrica més important de la vila fins al 1885, en què va aturar la producció a causa d'un context de crisi econòmica deixant un bon nombre de treballadors sense feina. Posteriorment, reinicià la seva activitat fins als anys seixanta del segle xx, quan tancà definitivament.

Totes aquestes dades dels treballadors del tèxtil de Molins de Rei de 1857 han estat comparades amb el padró d'habitants de 1852, que, tot i ser incomplet (està ordenat alfabèticament i arriba fins a la lletra "o"), proporciona força

informació. Aquest padró enregistra 331 llars amb 1.458 habitants, dels quals 743 són homes i 715 dones. Les famílies estan formades per una mitjana de 4,4 individus i el 31% són famílies extenses, és a dir, formades per una família nuclear (pares i fills) i d'altres membres (avis, germans, joves, cunyats, néts, fillols, tiets, fillastres, nebots, criats, etc.). D'altra banda, es poden comptabilitzar 72 oficis diferents entre els 437 individus que es declaren treballadors. Tot i que es tracta d'una vila agrària, on un 21% dels treballadors són llauradors i un 17% jornalers, el tercer ofici majoritari ja és el de filador. El sector agrari comprèn el 42% dels oficis (llauradors, jornalers, esquiladors, propietaris, cabrers, hortolans, lleter), el sector tèxtil un 12% (filadors, teixidors, pintadors, cosidora, parador¹⁴), un 5% són venedors (botiguers, comerciants, droguers, traficants, negociant, venedor ambulat), un 4% són professionals (cirurgians, músics, estudiants, mestre i ajudant d'escola, prevere, farmacèutic, practicant, veterinari), un 2% és del sector serveis (hostalers, taverner, barber, sereno, criada) i la resta d'oficis diversos (carreters, paletes, sastres, fusters, forners, paperers, peons, cafeters, talladors, xocolaters, confiters, espartenyers, ferrers, basters, terrissaires, rajolers,¹⁵ torners, *chapucero*,¹⁶ saboner, llauner, cadiraire, sabater, esparter, *fosforista*,¹⁷ gravador, mossos de por-

¹⁴ Reparador de telers (HISCO, *History of Work Information System*).

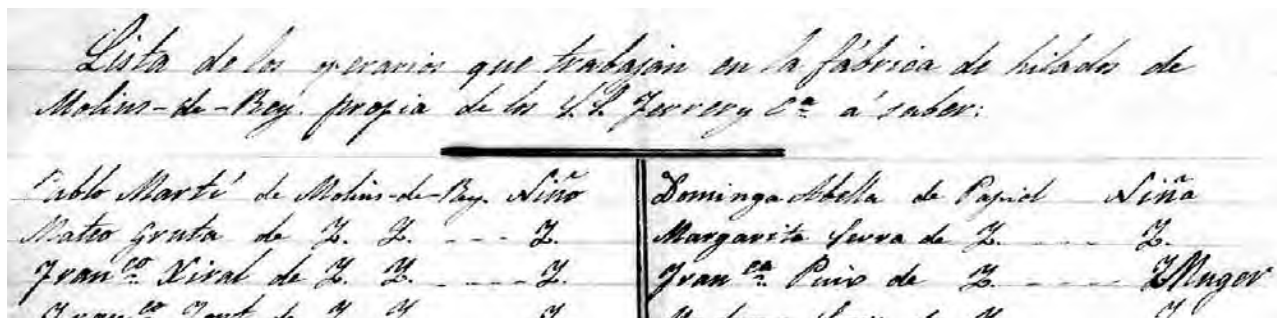
¹⁵ Persona que elaborava manualment maons i teules, en particular aquells amb formes especials (HISCO, *History of Work Information System*).

¹⁶ Aquest grup inclou els ferrers i forjadors de premsa no classificats com, per exemple, els que amartellaven, tallaven i perforaven peces metàl·liques segons les indicacions d'un ferret; o ajustaven la pressió de la forja sota les instruccions d'un forjador de premsa (HISCO).

¹⁷ Fabricació de llumins (HISCO).

¹² Expedient conservat a l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat.

¹³ CARBONELL I PORRO, Joan Anton: "La industrialització de Molins de Rei (1830-1920)", p. 145-149. El mateix autor remarca que, en aquell moment, dins de la comarca del Baix Llobregat, només Cornellà, Esparreguera i Martorell, a més de Molins, disposaven de telers mecànics "la qual cosa indica un cert camí de desenvolupament".

Fragment del llistat presentat a l'Ajuntament de Molins de Rei per la *Fàbrica de Hilados de Ferrer y Compañía*.

tatge, mosso d'hostal). D'entre tots els treballadors, n'hi ha deu que destaquen per tenir la categoria de "Don": tres dels cinc comerciants, el mestre, els cirurgians, el farmacèutic, el prevere, l'ajudant d'escola i el propietari. Segons aquest padró només tres dones treballaven (una cosidora, una botiguera i una criada), però gràcies als llistats de treballadors de cinc anys després, sabem que també hi havia pintadores i tiradores. Segons anotacions posteriors al padró, la cosidora va morir el 1853 als 37 anys i un dels teixidors, de 25 anys, va traslladar el seu domicili a Barcelona amb la seva família el 1855.¹⁸

L'objecte d'aquest estudi és intentar quadrar els llistats de treballadors amb el padró per conèixer millor les característiques d'aquests treballadors del tèxtil. Tot i que hi ha una diferència cronològica de 5 anys i el padró és incomplet, s'han trobat força coincidències. Al padró apareixen 51 treballadors del tèxtil (39 filadors, 7 teixidors, 3 pintadors, un parador i una cosidora) repartits en 42 famílies, 11 dels quals apareixien als llistats (5 de la Ferrer i Companyia, 3 de la Bertrand, 2 de la Serra i Armengol i una de la Galtés). No obstant això, el més interessant és que 61 treballadors dels llistats apareixien al padró (17 de la Ferrer i Companyia, 28 de la Bertrand, 9 de la Serra i Armengol i 7 de la Galtés). És a dir, disposem d'informació sobre 101 treballadors del tèxtil (84 homes i 17 dones).

A primer cop d'ull, es tracta de treballadors joves (l'edat mitjana és de 23 anys), la majoria solters (75%) i dels que són casats, la meitat encara viuen a la casa del pare. La majoria són filadors (35%), per sota hi ha els teixidors (14%) i els peons (12%); d'altres oficis són: pintadors i pintadores, tiradors i tiradores, majordoms, parador, fogoner, carreter i cosidora. La fàbrica que compta amb més treballadors és la Bertrand, seguida de la Ferrer i Companyia, la Serra i Armengol i, finalment, la Galtés.

¹⁸ D'altres anotacions són: "absent a Barcelona" per a un jornalero (futur teixidor de la Galtés) i una futura treballadora de la Ferrer i Companyia; i "dependents de Pere Soler" per a dos germans filadors de 24 i 19 anys.

Aquestes últimes dades no correspondrien a la realitat dels llistats, ja que aquests indicaven que la fàbrica amb més treballadors era la Ferrer i Companyia, després la Serra i Armengol i, per últim, la Bertrand i la Galtés.

D'altra banda, el padró també facilita dades sobre la mobilitat social d'aquests individus. En primer lloc, 12 treballadors dels llistats que apareixen al padró, el 1852 no tenien el mateix ofici. En general, s'observa una promoció social: de carreter o pintador a majordom, de jornalero a fogoner, de carreter, pintador o filador a teixidor; tot i que també hi ha un cas de descens, de filador a peó. Per altra banda, s'observen canvis de sectors com el cas de dos músics i un taverner que passen a ser teixidors; tot i que també es podien considerar casos de promoció social, ja que l'ofici de teixidor estava ben considerat. En segon lloc, un 42% dels treballadors tenen pares jornaleros o llauradors, la qual cosa significa que han pogut promocionar-se socialment i canviar de sector productiu en una generació.

Resulta molt il·lustratiu el cas de Josep Guitart, que l'any 1852 era un jornalero solter de 20 anys, fill d'un llaurador, que vivia amb els seus pares i els seus germans: un jornalero de 18 anys, una noia de 22 anys i un noi de 12. El 16 d'agost de 1852 va entrar a treballar a la fàbrica Bertrand com a peó, però cap al maig de 1858, ja casat, s'havia convertit en fogoner, amb un sou de 12 rals de jornal (el més alt de l'empresa).

En tercer lloc, també es dona una especialització per famílies en el sector tèxtil. Un 39% dels treballadors compten amb un altre familiar que treballa al tèxtil i, en molts casos, a la mateixa fàbrica. Un cas exemplar és la família Bofill del carrer de Baix, número 10; el pare és llaurador i tenen quatre fills, dos nois i dues noies. El fill gran era jornalero el 1852, però el 20 de maig de 1857 entra a treballar a la fàbrica Bertrand amb 25 anys, com a peó. Al cap de dos mesos, entra a treballar la germana gran de 21 anys, com a pintadora, i al desembre del mateix any també s'ha incorporat la germana petita amb 12 anys, com a tiradora.

FÀBRICA	TREBALLADORS			MENORS DE 20 ANYS			
	H	D	T	H	D	T	%
<i>MANUEL BERTRAND</i>	13/25	9/11	22/36	5	4	9	41%
<i>PABLO SERRA</i>	25/26	23/16	48/42	8	8	16	38%
<i>FRANCISCO GALTÉS</i>	31	6	37	17	5	22	59%
<i>FERRER I CIA.</i>	34	23	57	18	19	37	65%

Elaboració pròpia a partir de les dades dels llistats presentats a l'Ajuntament de Molins de Rei. Els nombres de treballadors i treballadores de la fàbrica de Manuel Bertrand i Pablo Serra corresponen a les dades d'agost i desembre de 1857.

En conclusió, gràcies al buidatge d'aquests documents s'han pogut identificar 243 treballadors del tèxtil entre 1852 i 1858; 12 més, és a dir, 255, si comptem els del llibre matrícula de la fàbrica Bertrand de 1858. Si agafem la dada del cens parroquial de 1859, Molins de Rei comptava amb 2.500 habitants, és a dir que el sector tèxtil donava feina a un 10% de la població. Aquests treballadors es caracteritzaven per ser joves (edat mitjana de 20 anys), majoritàriament solters (67%) i naturals de Molins de Rei (només un 15% eren de fora, majoritàriament del Papiol). La majoria treballava de filador (27%), de peó i teixidor (16% en cada cas) o de pintador (13%). L'accés a cada ofici depenia també de l'edat; així, els més joves acostumaven a ser bitllers o tiradors, després aprenents o peons i els més grans, paradors, serenos, majordoms o carreters. Per altra banda, es registra l'existència del treball infantil, ja que hi ha tre-

balladors de set anys i els menors de 16 suposen el 32% del total.

Les treballadores molinenques presenten algunes diferències. L'edat mitjana era de només 17 anys, la gran majoria eren solteres (88%) i només tenien accés a sis llocs de feina diferents. La majoria eren pintadores, sobretot les més grans; les jovenetes eren bitlleres, tiradores o aprenents.

Fins aquí el retrat dels primers treballadors del tèxtil de Molins de Rei. Amb el temps aquest sector va acabar essent majoritari a la vila i és un període ja estudiat. Ha estat la troballa d'aquesta documentació tan primerenca que ha fet possible analitzar els debutants del sector i demostrar que els inicis del sector tèxtil a Molins de Rei són bastant pioners i van començar amb força.